

ROND DE SCHUTSBOOM

PERIODIEKE UITGAVE
VAN DE HEEMKUNDEKRING
DE VYER HEERTGANGHEN
GOIRLE

**Unieke gelegenheid
voor
BRUILOFTEN
PARTIJEN
en alle
FAMILIEFEESTEN**

**CAFÉ-RESTAURANT
„DE LINDE”**

C. v. d. Brand

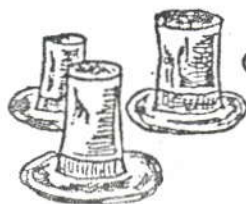
Ook voor een etentje met familie
of vrienden in „**DE LINDE**”

Gaarne vooraf even bellen.

GEZELLIG UIT - GOED VOOR U

Dorpsstraat 52, 5051 CL Goirle
Telefoon 013 - 34 13 66

ONZE VROEDE VADEREN VAN WELEER —

HET TRAGISCHE EINDE VAN DOKTER COSTERMAN BOODT

Goirlese Gemeenteraad mede verantwoordelijk?

Janson schrijft in zijn 'Bijdrage tot de geschiedenis van Goirle' op pagina 45:

'Het levenseinde van dokter Costerman Boodt was zeer tragisch. Toen hij de leeftijd van 66 jaar bereikt had, zijn ogen waren zwakker geworden en zijn hand onzeker, achtte de Raad de tijd gekomen om naar een plaatsvervanger uit te zien.

Aldus geschiedde, doch buiten medeweten van de dokter om, en toen deze zich voor een voldongen feit zag geplaatst, trok hij zich het geval zo sterk aan, dat hij in een vlaag van verstandsverbijstering trachtte zich van het leven te beroven.

Dit had plaats op 1 september 1925.'

In 'Goirlese Toestanden' verschijnt als het nodig is' van 29 augustus 1925 lezen we:

SPOEDEISENDE VERGADERING VAN DE GEMEENTERAAD
op 23 juni 1925.

De voorzitter, burgemeester Rens, deelt mede dat hij deze vergadering heeft uitgeschreven in verband met een ingekomen schrijven van de heer J.F.M. Daniëls, arts te Tilburg.

Deze schrijft dat hij voornemens is zich te Goirle te vestigen, waartoe hij te gereder in de gelegenheid is, wijl zijn aanstaande vrouw apothekersassistente is. Hij verzoekt om een vestigingspremie van Gemeente-wege.

Er heeft ene bespreking met de heer Daniëls plaats

DR. COSTERMAN BOODT

I. J. J. J.

gehad, waarbij het volgende is overeengekomen:
Tegen betaling van f 1250,-- 's jaars zal hij zich in Goirle vestigen en dan op zich nemen de vaccinaties geheel, de armenpraktijk gedeeltelijk en gedeeltelijk de doodschouw.

De voorzitter gaat verder:

Door deze regeling zal Dokter Costerman Boodt ontlast worden van de vaccinatie geheel en van de doodschouw en armenverzorging gedeeltelijk, zodat ook zijn tractement met ingang van 1 Januari 1926 met f 750,-- zou zijn te verminderen.

Volgens Janson was zijn tractement f 1500 per jaar.

De spreker gaat verder:

Hij heeft in een onderhoud met Dr. Costerman Boodt voorgesteld om bij eventuele ontslagname, hem van gemeentewege een levenslange toelage te verstrekken, zo groot, dat pensioen plus toelage f 1800,-- per jaar zal bedragen.

De dokter was daar buitengewoon blij mee en zei het op hoge prijs te stellen indien de raad zo'n besluit zou nemen.

Vraag van de heer Appels, gemeenteraadslid: 'Is dit alles in overleg met de dokter Costerman Boodt?'

Voorzitter: 'Niet in vooroverleg. Eerst is de sollicitatie gekomen en daarna het overleg met de dokter. Wij hebben hem toen in uitzicht gesteld dat de nieuwe dokter gedeeltelijk ten zijnen kosten zou worden gebracht.'

Er werden 11 stemmen uitgebracht, waarbij 10 stemmen vóór benoeming van de nieuwe dokter en één stem blanco.

WIE LIEGT ER?

Volgens Janson gebeurde dit allés 'buiten medeweten van de dokter om'.

Volgens de Raadsvergadering was 'De dokter er buitengewoon blij mee.'

Commentaar van Goirlese Toestanden.

'Als het paard wat vele jaren telt
dan gaat het naar de vilder.
Een arts in Goirles dienst gesteld,
behandelt men niet milder.'

De burgemeester heeft van de raad opdracht gekregen om VOORAF besprekingen te voeren met de oude dokter, teneinde deze, inderdaad gewichtige aangelegenheid, op de meest kiese wijze, tegenover deze oude, verdienstvolle geneesheer, afgewikkeld te krijgen.

De burgemeester heeft die opdracht niet uitgevoerd. Immers de dokter beweert dat hem van deze regeling absoluut niets bekend was en dat hij dienaangaande GEEN onderhoud met de burgemeester heeft gehad.

Dus ... al hetgeen de burgemeester heeft gezegd in de Raad over de blijdschap van de dokter met de financiële regeling enz. is GELOGEN, geen syllabe is ervan waar. Daardoor is de Raad om de tuin geleid en heeft een beslissing genomen, welke hij bij het vernemen van de volle waarheid ongetwijfeld achterwege zou hebben gelaten.'

Tot zover Goirlese Toestanden.

Ad Houtepen.

bronnen:

'Goirlese Toestanden, verschijnt als het nodig is',
nr. 7 van 29 augustus 1925.

'Bijdrage tot de geschiedenis van Goirle', H.W. Janson.

HET VARKEN

Naast de talrijke liedjes, die onze ouders en voorouders zongen, waren ook de voordrachten zeer in trek. Op feestjes en op buurtavonden werden die dan ten gehore gebracht tot vermaak van de aanwezigen.

Een heel bekende voordracht in de Kempen was die van 'Het Varken'. Om de onnozelheid van het verhaal te versterken werd die dan met haperingen, stotterend of op een kinderlijke toon voorgedragen. Hier volgt de tekst.

HET VARKEN

Wij moesten van de meester een opstel maken over een varken, maar de meester lijkt wel gek, want ik kos er niks van.

Toen heb ik het gevraagd aan mijn broer, maar die had geen tijd, want die moest Mientje van de slager naar huis brengen en dat is nog niet eens familie. Het was beter, dat hij zijn eigen zus naar huis bracht, want die moet altijd door een vreemde jongen naar huis gebracht worden, die ze helemaal niet kent, want die zegt altijd snoezepoes en ze heet Betsy. En nou heb ik het toch maar zelf gemaakt.

Het varken is voornamelijk gemaakt van spek.

Daar zit een huid omheen met haar.

En dat heet varkenshaar, omdat er borstels van gemaakt worden.

Spek dat heel lekker is heet ham. Dat is aan de achterkant vastgemaakt, zodat het varken er niet zelf aan kan.

Men kan altijd weten waar achter is bij het varken,

omdat het daar niet knort; recht daar tegenover is de voorkant. Daar is de kop aan vastgemaakt, omdat het daar eet.

Met de darmen is het vreemd. De darmen zitten in het varken, zolang het leeft. Maar als het varken dood is, doet men het varken in de darmen en dan heet het worst.

Een varken dat helemaal in de war is heet zult. In het lijf van het varken zit de frut, waar men ook blaas tegen zegt en waarmee men kan voetballen. Maar ik begrijp niet hoe ze er zo'n groot ding in gekregen hebben, want waar het door moet is maar heel klein.

Het varken is de vriend van de timmerman, want het zorgt, dat hij altijd een pezerik bij zich heeft. Die krijgt de timmerman, als hij dood gaat. Ik bedoel het varken natuurlijk.

Soep van het varken heet snert. Daar doet men altijd pootjes in en daarom raakt men er dikwijls van aan de loperij.

Een lekker stuk van het varken heet kerbenade. Daar worden de pastoors en kapelaans mee opgevoed. Toen laatst ons varken was geslacht, kwam de pastoor kijken. En hij zei, dat het een heel mooi varken was, en dat ik zo goed oppaste in de katechismusles, waar niks van aan is, en dat ik maar eens een prentje moest komen halen op de pastorie.

Toen hij weg was, zei ons moeder, dat zo'n prentje wel eens een hele kerbenade kon kosten en onze vader zei, dat de pastoor wel kon kreperen.

Dat wil zeggen, denk ik, een kerbenade krijgen.

Nog niet zo lang geleden leek het varken op een soort trekvogel.

Het ging naar een vreemd land om te sterven. Hollandse varkens stierven toen in Duitsland en de Duitse varkens gingen naar Rusland om daar te sterven. Ze werden daar in een ijskast bewaard en die heette Stalingrad.

Er zijn verschillende soorten van varkens; een heel erg varken heet zwijn.

Een varken waar de boer kleine varkens bij zet heet zeug.

Kleine varkens moeten niks hebben van de zeug.

Ze bijten haar in d'r lijf en proberen knopen van de jak te trekken. Omdat ze geweldig te keer gaan, heten ze speenvarkens.

Ik heb nog vergeten te zeggen, dat er aan het varken een staart is vastgemaakt en die zit aan de kant waar het varken uitscheidt.

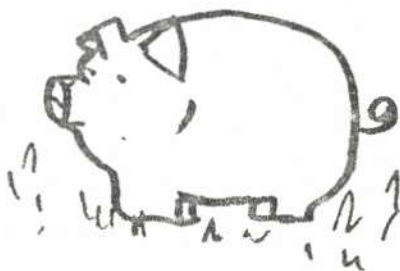
Enkele jaren geleden waren er veel varkens waar de duivel in kroop. En die sprongen in het water en verzopen.

Nu zijn er in Duitsland nog veel varkens waar de duivel in zit, maar van het water moeten ze niet veel hebben.

In ons land is maar één varken in het water verzopen, en dat heet de oude zeug, en dat weet ik van ome Teun.

En nu is het varken af.

C. Santegoets.

VAN VOORWAARTS TOT B.B.A.

HET BUSVERVOER

In het meinummer hebben we kennis kunnen nemen van een stukje geschiedenis over de Goolse tram. De tijden veranderen en zo ook de tram, die concurrentie kreeg van het autobusvervoer, dat een spaak stak in het tramwiel.

Met dat autobusvervoer wil ik nog eens terug gaan in de tijd van de twintiger jaren toen de 'jacht' op de passagiers nog vrij was. Dit was de reden dat het gemeentebestuur van Tilburg een plan had ontworpen voor een gemeentelijke stadsdienst, maar tot uitvoering is het, wegens onbetaalbaarheid, nooit gekomen.

Enkele handige Tilburgers waren daar echter blij mee, daar iedere concurrent er een teveel was en zeker de gemeente.

Deze 'wilde' bussen, waren vaak vachtwagentjes, waarvan de laadbak was omgebouwd voor personenvervoer. Iemand die de kost verdiende met één zo'n bus, was ene Jan Stellinga.

Wat later kwamen er meerdere busmaatschappijtjes, waarvan de bekendste was 'de Voorwaarts' van Frans van Heugten, die met D.A.A.G.-bussen een dienst tussen Goirle en de Heikant onderhield. Hij opende hiermee de strijd tegen de tram, daar men de tarieven van de Hollandsche Buurtspoorwegen nogal hoog vond en bovendien reed hij meer diensten per dag dan de tram.

Frans reed, zoals ik al noemde, met D.A.A.G.-bussen en vandaar dat men hier weleens zei, dat men met de daag naar de stad was geweest.

Verder kennen we uit die beginjaren nog de Cito, Wavi, Vitesse en Avio en een maatschappijtje van ene Jan van Heugten.

Dit waren allemaal bedrijfjes met meerdere bussen,

die onderling afspraken hadden gemaakt over de routes in de stad, maar daar hielden ze zich niet altijd aan. Vaak gold wie het eerst komt, het eerst maalt. Dit leidde ertoe dat de buschauffeurs elkaar passagiers afsnoepten en soms leidde dit tot wilde tafereelen. Daar kwam nog bij dat de diensttijden meestal niet klopten en dat er geen bushaltes waren. De bus stopte alleen op hand opsteken op de meest bekende punten.

Ook het materieel was slecht. 's Winters moesten 's nachts om de paar uur de motoren warm gedraaid worden om de bussen in de morgen op gang te kunnen brengen.

Ons bestuurslid, Jan Hoogendoorn, weet dit soort zaken nog uit eigen ervaring met hun eerste taxi, een Willy's knight'. Als deze 's winters moest uitrukken dan moest er een uur tevoren onder het carter een krikkenstoof gestookt worden om de olie dun te maken. Men kende in die dagen nog geen 'all purpose olie'!

Uit het voorgaande blijkt wel dat het met die wilde bussen nooit zou komen tot een goed en betrouwbaar stadsvervoer.

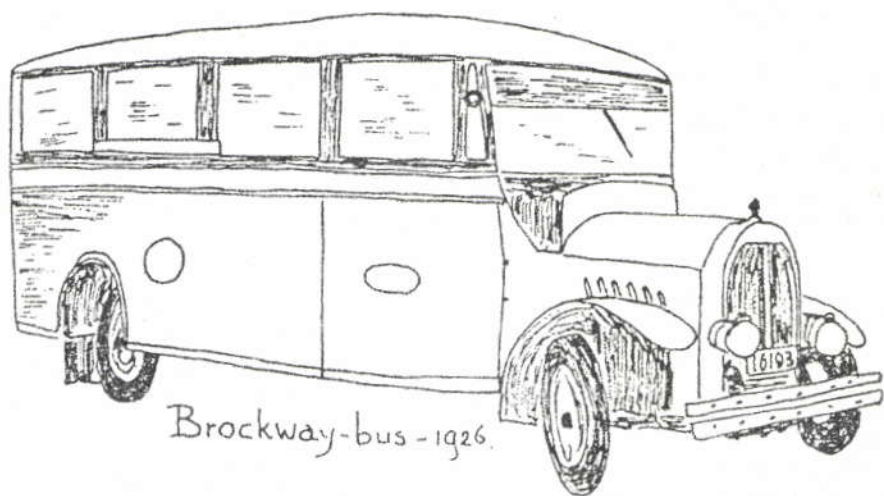
De gemeenteraad besloot in 1926 één busmaatschappij vergunning te geven voor de hele stad; andere bussen mochten vanaf dat moment niet meer rijden.

Het was de Tilburgsche Brockway Bus Maatschappij - T.B.B.M. - kortweg de 'Brockway' genoemd, die op 1 april 1926 een concessie kreeg voor vijf jaar, die bij niet-opzegging automatisch met twee jaar verlengd werd.

Brockway was een Amerikaanse fabrikant van autobussen. Om de bussen in ons land te kunnen afzetten, richtte het bedrijf zelf busmaatschappijen op, die dan natuurlijk alleen met Brockways reden.

De Tilburgers namen met weemoed afscheid van de wilde bussen en de Voorwaarts werd symbolisch begraven, zo laat een krantenartikel met foto in het Tilburgs ge-

meente-archief zien. Wel bleef de Voorwaarts nog enkele jaren op Goirle-Station Tilburg rijden; toen onder Jan van Heugten, maar ook hij moest de strijd opgeven en tenslotte in 1928 reed de Brockway ook op Goirle.

De Brockway onderhield met dertien bussen drie lijnen. Het kantoor annex garage was gelegen aan het Korvelplein.

Het waren roodbruine bussen met twintig zitplaatsen. Elke bus was van de ander te onderscheiden doordat ze de naam van een roofvogel droegen. In goudgeel was de vogel met de naam eronder, achter op de bus geschilderd, zoals 'Sperwer', 'Buizerd' of 'Rotsduif'.

Al spoedig, in 1927, vroeg de T.B.B.M. bij de gemeente

om financiële steun.

Voor subsidie voelde de gemeente niets, maar zij wilde wel helpen. Daarom kocht de gemeente de dertien bussen en verhuurde ze weer aan de Brockway.

In 1928 vervoerden de Brockwaybussen liefst 1,7 miljoen passagiers en reden in totaal 946.000 km met een verlies van 2,47 cent per km.

De 26 chauffeurs, die dat jaar in dienst waren verdienden ieder 25 gulden per week!

Het Tilburgse gemeentebestuur had in 1933 door alle problemen meer dan genoeg van de Brockway gekregen en verlengde de concessie niet meer.

STADSDIENST TILBURG NV

Met ingang van 1 april 1933 nam de Tilburger Adrianus Heerkens, met zijn blauw-witte bussen, die onder de naam De Lux een touringcarbedrijf exploiteerde, de stadsdienst over.

Hiervoor richtte Heerkens de Stadsdienst Tilburg NV op. De garage lag aan de Zuid-Oosterstraat 81, om later weer te verhuizen naar het gebouw van een voormalige machinefabriek aan de Groenstraat naast Mutsaers kindervagenfabriek.

Zo goed en zo kwaad als het ging hield Heerkens tijdens de oorlogsjaren de bussen rijdend met houtgestookte gasgeneratoren.

Intussen was in 1934 de NV Brabantsche Buurtspoorwegen en Autobusdiensten, B.B.A., opgericht, die een groot aantal tramverbindingen rondom Tilburg overnam en met bussen voortzette.

Toen de gemeente Tilburg in 1947, bij het aflopen van de concessie van Heerkens, in een advertentie gegadigden opriep voor de exploitatie van de stadsdienst, reageerde de B.B.A. De B.B.A. had, als semi-overheidsbedrijf de oorlog beter doorstaan dan Heerkens.

In 1953, toen de stadsdienst allang was overgenomen door de B.B.A. en Heerkens zijn bedrijf weer als touringcarbedrijf De Lux voortzette, brak er brand uit bij het tanken. Adrianus Heerkens raakte zwaar gewond

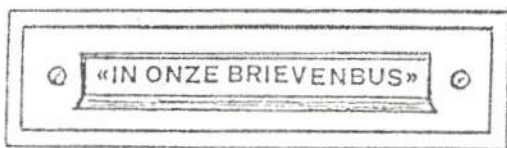
en stierf op 11 mei 1954 in het St. Elisabethziekenhuis.

De Lux is enige tijd later in andere handen overgegaan.

De B.B.A. startte ook weer met drie lijnen en pakte de zaak stevig aan door geregeld nieuwe lijnen toe te voegen en hield het hoofd boven water door de tarieven aan de stijgende kosten aan te passen. In de zestiger jaren sprong de overheid financieel bij omdat het buskaartje onbetaalbaar dreigde te worden.

Frans Timmers.

bron: 'Honderd jaar busdiensten door Tilburg',
door Robert Dölle,
uit het Nieuwsblad van 14 januari 1984.

ENQUETE 'ROND DE SCHUTSBOOM'

Zoals beloofd zou de redactie U op de hoogte stellen van Uw opmerkingen over ons periodiek.

Er kwamen meteen na de bezorging van het oktobernummer al enquête-formulieren binnen.

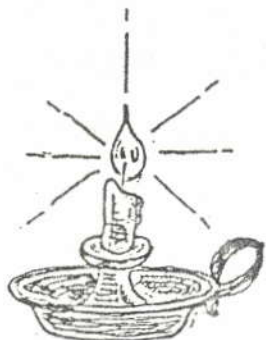
Van de verstuurde exemplaren kwam ruim 12% terug met goede, fijne en kritische opmerkingen, waar we echt wat aan hebben.

Aangezien er nog dagelijks formulieren binnenkomen, denken wij dat een aantal lezers en lezeressen nog best zouden willen reageren, vandaar dat u ingesloten nogmaals een formulier aantreft, als wij van u nog niets ontvangen hadden.

Ook op de kerstavond kunt U bijvoorbeeld uw formulier bij de secretaris inleveren.

In de volgende uitgave zullen wij U een samenvatting geven, hopelijk ook van Uw reactie.

De redactie.

geLicht uit oude archieven

VERVOLG: AKTE VISVLIET OAA NO A864

In de vorige uitgaven van Rond de Schutsboom, no 2 1986, is de akte visvliet OAA, no A864 gepubliceerd. U hebt daarin kunnen lezen van de redding van Anna, Maria Rekes bij haar zelfmoordpoging.

Drossaard Adriaan van der Willigen, die hierbij betrokken was, tekende dit voorval in zijn dagboek aan. Dit verslag uit de eerste hand willen wij U niet onthouden.

'Den 11 Aug. 1795 te Goirle zijnde en aldaar met de geregtsdienaars eene inspectie op de nabij gelegen heide doende, zagen wij op eenigen afstand, naar het scheen een menschelijk lichaam aan eenen boom hangen; spoedig liepen wij erhenen en bevonden, dat het een vrouwspersoon was, nog warm zijnde; zij had eenige daar liggende zoden opeengestapeld, naar het scheen, en zich daarvan bediend om aan een stevigen tak van dien berkeboom de strop vast te maken en van de door haar gemaakte hoogte aftetreden.

Dadelijk sneden wij haar af en bemerkende dat er nog eenig leven in was, wreven wij haar ter bevordering van de circulatie op verscheidene deelen des ligchaams; dit eenigen tijd herhaald zijnde bespeurden wij, dat de ademhaling terugkeerde en hier geene andere middelen bij de hand hebbende, zelfs geen slokje water, zond ik den geregtsdienaar naar het dorp, om zoo spoedig eenigszins mogelijk met een kar terug te komen. Intussen bleef ik met wrijven voortgaan en een schaa-

ADRIAAN VAN DER WILLIGEN

DROSSAARD IN TILBURG 1795 - 1802

herder ontdekkend riep ik hem, om wat water te halen, maar dit was hier niet te krijgen, dan op een aanmerkelijken afstand.

Terwijl kwam de kar met het noodige stroo daarop en wij leidden de vrouw, naar het scheen omstreeks 50 jaren en die eenige bewustheid had gekregen, daarop en lieten haar naar Goirle brengen, waar haar verder zooveel mogelijk geneeskundige hulp werd verleend, zoodat zij weldra geheel bij kwam.

Armoede had aanleiding tot deze wanhopige daad gegeven; haar gansche bezitting was in een klein mandje, dat zij aan den arm droeg; voedsel had zij niet meer en zij behoorde te Hoogstraten tehuis.

Wij voorzagen haar van spijs en drank, herbergden haar dien nacht, doende haar den volgenden dag naar Poppel brengen, om zoo verder te worden vervoerd.

Dit geval bekend zijnde, beschonk men mij met eenen zilveren gedenkpenning van wege de maatschappij tot redding van drenkelingen te Amsterdam. *

Eenen geruimen tijd daarna vernam ik met veel genoegen dat de vrouw nog in leven en in betere omstandigheden was, zij scheen met spinnen den kost, hoe schraal ook, te verdienen.

* Een zeer merkwaardig feit, voorwaar!

J.C.J. Hoogendoorn

bron:

'Uit het dagboek van Adriaan van der Willigen',
door Lambert G. de Wijs,
uitgegeven Tilburg 1939.

DE KEMPEN EN

ZIJN KAPEL

door

Willy van Rooy

ST. JANSGOOL VERLIEST BETEKENIS

In de vorige uitgave van 'Rond de Schutsboom' van oktober 1986 schrijft onze vriend Cees Robben een zeer positief artikel over onze gerestaureerde kapel St. Jansgool.

Ook Baron A. Jamblinne de Meux zou zeer tevreden zijn met de restauratie, uitgevoerd door de heemkundige kringen van Ravels-Weelde-Poppel en die van Goirle.

In deze mooie nazomer hebben vele natuurminnaars een bezoek gebracht aan de St. Janskapel en vooral de anderen, evenals Cees Robben, tevergeefs uitgekeken naar een zitplaatsje om rustig te kunnen genieten van de mooie kapel en de romantische omgeving.

Doch de sfeer bleef niet zo mooi ter plekke als het weer. Valse schaduwen en sombere geluiden deden onze pelgrims verbaasd opzien naar de Kapel van St. Jan, die zijn historische waarde en betekenis voor de bezoeker ging verliezen.

Veel telefoontjes van geïrriteerde mensen bereikten mij en vroegen dringend om een reactie.

WAT WAS HET GEVAL?

De kapel had zijn identiteit als St. Jansreliëk ver-

loren. Op het altaar werd het altaarstuk, een kopie van het bekende schilderij van de Vlaamse schilder Jos Francken den Oude, verborgen achter een Mariabeeld, met aan weerskanten planten en bloemen, kaarsen en lichtjes, zoals in Scherpenheuvel of Kevelaer.

Op zich als vereringsobject niet af te keuren, maar in het geheel niet passend bij de historische betekenis van St. Jan, herinnerend aan de grens kerk uit de periode van Protestantse overheersing.

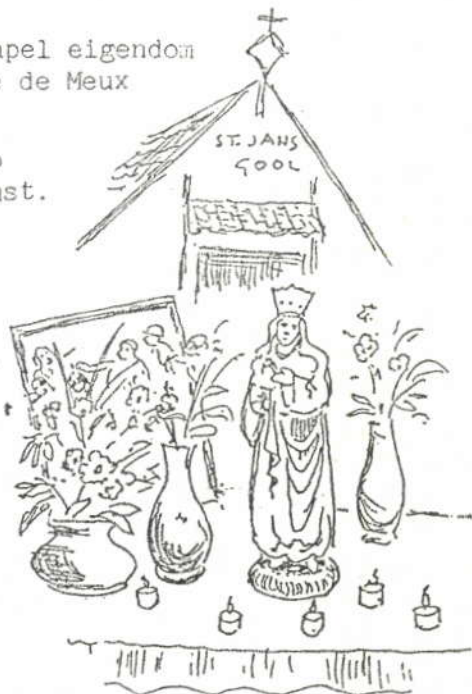
In eerste instantie was zelfs het schilderij, dat met bouten in de muur was verankerd, gewelddadig uitgekomen en aan de kant gezet.

De Belgische Heemkundekring wist te bereiken dat het schilderij op de centrale plaats terugkwam, doch de historische verkrachting bleef.

Informatie bij de Baron de Jamblinne had geen succes. Deze beriep zich op het feit dat hij het beheer en toezicht op de kapel had opgedragen aan een van de omwonenden en dat deze verantwoordelijk was en bleef voor het gebeurde.

Daar het gebied en de kapel eigendom zijn van Baron Jamblinne de Meux staan wij machteloos.

Ons rest slechts hoop op verbetering in de toekomst.

TUSSEN «LEY EN DIE GEMEYNACKEREN»

DE UITGIFTE VAN DE 'GEMEYNT' AAN WEST-TILBURG EN GOIRLE

In het oud-administratief archief van Tilburg bevindt zich een 17e eeuws afschrift van de uitgifte van 'alle onze gemeynthe ende woestijnen gelegen binnen der paelen ende paelsteden (...) aen onze goede luyden der dorpen van West-Tilborch ende Goirle' (GAT-OAA 189)

Die uitgifte geschiedde door Jan III, 'bij der gratiën Gods Hertoch van Lotharingen, van Brabant ende Limborch en Rogier van Leefeldale, borchgrave van Brussel, Heer van Oirschot, van Perke en van Beecke' op St. Gillesdag, 1 september, 1329.

'Gemeynthe ende woestijnen' worden ook wel gemene gronden genoemd; gronden, dié niet in cultuur gebracht waren en waarvan toendertijd geen cijnsen of andere gerechtigheid werden betaald.

F.W. Smulders omschrijft in zijn artikel 'Dorp, parochie, gemeynt' (Brabants Heem jrg. VII 1955) deze gronden als 'hei- en moervelden en wild grasland binnen een bepaalde omgrenzing, die in gemeenschappelijk gebruik waren bij de inwoners van één of meer dorpen of bij de bewoners van een deel van een dorp, een wijk.'

Nu waren die woeste gronden door de boeren al vanaf hun vestiging hier op de hoge zandgronden in gebruik, want zonder gebruik te maken van die gronden zou de opbrengst van de schrale akkertjes met hun eeuwige roggebouw nog schraler zijn geweest dan ze al waren, daar de Noordbrabantse zandboer al vanaf den beginne met een chronisch tekort aan mest kampte.

Daar de akkerbouw in de middeleeuwen uitsluitend op de menselijke voeding was gericht, was de rogge een bij uitstek geschikt gewas voor de zandgrond, want dit gewas kon het stellen met een schrale bodem en was bovendien winterhard, zodat het risico van bevriezing van de te verwachten oogst minder was.

Doch koren, ook al is het dan rogge, kan niet zonder bemesting en om niet alleen de kwantiteit maar ook de kwaliteit van de mest te vermeerderen, stak de boer de humus geworden bovenlaag van de hei af, deponeerde dat strooisel onder de koe in de potstal, waardoor het zich vermengde met het stromest.

Bovendien werden de gemene gronden ook nog als graasgronden gebruikt, werd er turf gestoken voor de huisbrand en haalde men er zijn gerief nodig voor het boerenbedrijf.

Zodoende was het gebruik van die gronden een integreerend deel van het boerenbedrijf, ja zelfs een agrarische en economische noodzakelijkheid.

MAAR WAT GEBEURDE ER?

In de feodale tijd voerden de landsheren in hun zucht naar macht bijna uitsluitend een territoriale politiek en zij lieten zich maar weinig gelegen liggen aan een economische politiek.

Een gunstige uitzondering hierop waren de Brabantse Hertogen Hendrik I en zijn opvolgers. Zij zagen in dat hun territoriale politiek parallel diende te lopen met de welvaart van hun onderdanen. Door dit inzicht hadden zij zorg voor hun landen, wat zich uitte in het stichten van steden, het ontsluiten van hun gebieden en het bevorderen van ontginningen. Dat alles resulteerde in een Brabant dat tot een van de dichtst bevolkte en sterkste mogendheid van de Lage Landen behoorde.

Voorals in de 13e eeuw nemen de ontginningen een grote vlucht. Het waren van de kloosterorden vooral de Cisterciënsers, die op de hoge zandgronden in het kernland van Brabant de ontginningen groots aanpakten. Zie kaartje hiernaast.

Deze monniken ontgonnen niet alleen ten behoeve van eigen leeftochtvoorzieningen, maar riepen de roding uit tot een door God gewild werk.

Bij hun agrarisch religieuze projecten werden zij geholpen door een schare van vrijwilligers, waaronder veel horigen, die kans hadden gezien de domeinen van hun Heer te ontvluchten en zich buiten zijn rechtsgebied te vestigen, waar zij na verblijf van één jaar vrij waren.

Die horigen waren boeren van professie en door aan die kloosterontginningen deel te nemen, verhoogden zij hun kans te worden uitverkoren een stukje van het nieuwe cultuurland te mogen pachten en langs de wegen, die erin werden aangelegd, hun boerderijtje te bouwen.

HET PACTWEZEN

Hierbij moeten we wel weten dat sinds de 13e eeuw het pachtwezen opgang maakte, waardoor het mogelijk werd door contra-prestatie, betalen van pacht, het land van een ander in exploitatie te nemen zonder dat daardoor enige vorm van juridische afhankelijkheid werd geschapen.

Dat pachtwezen nu was er mede de oorzaak van dat de adellijke grondheren in hun zorg hun inkomsten te vermeerderen het kloosterlijk ontginningswerk gingen navolgen.

Hoewel het bewerken van de akkers in eigen beheer door horigen goedkoop was, hadden de heren snel begrepen dat de pachthuren daar ruimschoots tegen opwogen en bovendien waren ze de horigen tijdens hun arbeid uit de kost kwijt, wat ook weer kostenverlagend werkte.

Dat pachtwezen deed danook geleidelijk aan de horigheid verlopen en gaf een nieuwe impuls aan de ontginningen, met het gevolg dat de woeste gronden in de kernlanden van Brabant totaal dreigden te verdwijnen.

De boeren kwamen hiertegen in verzet en ze boekten succes. De 'marken' ontstaan.

DE MARKEN

In oorsprong duidde men er een buurtschap mee aan van een aantal boerenhoeven met de daarbij behorende landbouwgrond, in pacht of in eigendom van de bewoners, en een uitgestrekt aangrenzend collectief benut terrein.

Later ging men met 'mark' uitsluitend de gemeenschappelijk gebruikte gronden aanduiden, die al naar gelang het gewest ook 'almende-meent-gemeynt-gemene gronden of vroente' werden genoemd.

Toen Noord-Brabant in het Hertogdom een rol ging spelen en dientengevolge dichter bevolkt raakte, namen ook hier de ontginningen of 'braken' toe en moesten ook hier de gemene gronden veilig gesteld worden voor de boeren. Het was voor de boeren van wezenlijk be-

lang rechten te verkrijgen op het gebruik van de woeste gronden en dus moest er tot overeenkomst gekomen worden met de landsheer, want alle woeste gronden waren van hem.

Die overeenkomst wordt ook wel als 'uitgifte' aangeduid en in Noord-Brabant vonden die uitgiften vooral plaats onder de Hertogen Jan I, Jan II en Jan III.

J.C.J. Hoogendoorn.

Bronnen:

In verband met groot aantal gebruikte bronnen, zullen deze pas vermeld worden na de laatste aflevering over 'de gemeynt'.

IOANNES III. XXXIII. BRAB. PRINCEPS.

STILSTAAN

IN DE KRUIDENTUIN

DE SALIE

De Salie is een plant die je in elk jaargetijde kunt zien, zelfs in de winter blijft dit kruid overeind.

Deze plant is vanuit Zuid-Europa door de monniken naar onze streken gebracht. Het was dan ook in de Middeleeuwen een geliefd kruid, dat in geen enkele kruidentuin ontbrak.

De naam *Salvia* betekent 'geneeskruid' en werd dan ook voor veel kwalen gebruikt. Ja, hij bevat zoveel goede eigenschappen, dat de Middeleeuwse School voor Geneeskunde in Salerno in haar leerboeken schreef:

Waarom zou de mens sterven
in wiens tuin Salie groeit,
Tegen de macht des doods
is geen kruid gewassen,
Salie sterkt de zenuwen,
gaat het beven der handen tegen,
En verdrijft koorts door haar kracht.

Maar toch, er deugde iets niet aan de Salie; padden huizen er graag onder en padden zijn echte heksendieren. Door de adem van die dieren werd de Salie giftig.

De magiërs gebruikten de planten waaronder de paadden woonden. Salie was een van de beroemde toverplanten van Albertus Magnus. In het aan hem toegeschreven boek vertelt hij dat wanneer men de verrotte stengels van Salie in een beek of bron werpt, deze dan uitdroogt.

Wie Salie in zijn schoenen draagt, wordt nooit moe. Het werd ook gebruikt om een betovering te verbreken; Men moet dan lamsbout eten met Salie en IJzerhard.

In onze keuken worden de blaadjes gebruikt voor het kruiden van vlees en in vissauzen.

SALIE - SALVIA OFFICINALIS L.

Kleur : blauw-violet
hoogte : 70 cm
bloei : juni
oogst : bladeren voor de bloei of bloeiende toppen.
gebruik : Bij alle typisch vrouwelijke klachten,
suikerziekte, neerslachtigheid,
en vooral als keukenkruid.

Volksnamen:

Salie
Salvia
Franse Thee
Salgie
Tuinsalie
Zelve
Savie

TON SAS.

a: bloem   b: kelk   c: blad.

GENEALOGIE

ONZE FAMILIENAAM -5-

We gaan weer verder met de behandeling van de familienamen volgens onze ledenlijst.
We waren bij de -L- gebleven.

DE LAAT;

Vermoedelijk een bijnaam.

Het Germaanse woord 'lata' betekent 'traag'.

Een laat is ook een horige landgebruiker of een onvrije cijnsplichtige.

LAMBRECHTS;

De zoon van Lambrecht.

Dit is een tweestammige Germaanse persoonsnaam, die betekent 'beroemd in zijn land'.

LEMMENS;

De zoon van Lemmen, een afleiding van Lammen, Lambert.
(zie Lambrechts).

VAN DE LISDONK;

Een toponiem bestaande uit Lis- en -donk.

Een donk is een hoger gelegen plaats in een moeras.
Het eerste lid geeft drie mogelijkheden.

- a. een donk met lissen; lissen zijn planten met prachtige bloemen, die behoren tot de orde van de lilies.
- b. een donk met liesgras, een grassoort.
- c. De donk van Lijs, Lijsbeth dit is Elisabeth.

VAN LOON;

Persoon afkomstig van Loon.

Loon is de 3e naamval van Lo, bos.
Verscheidene buurtschappen met deze naam zijn er zowel in Nederland als in Vlaanderen.
Er bestaan ook samenstellingen zoals Venloon, thans Loon op Zand.

LOONEN;

De zoon van Loon; een afgeleide naam van Apollonius.
Dit is een latijnse naam 'tot Apoll behorend' en Apollo was een griekse God, de vernietiger.

DE LOUWEREN;

Louwen is een nevenvorm van looien, vgl. Louwmaand en Looimaand. De Louweren is dus een beroepsnaam van Looier.

-M-

MALLENS;

Zoon van Mallen. Mallen is mogelijk afgeleid van Maljaart.

Of deze naam weer is afgeleid van Mailart of van Madelhardt is niet erg duidelijk.

De eerste is een franse persoonsnaam.

De tweede is een twee-stammige germaanse naam. De vertaling is dan 'sterke, krachtige spreker' (bij een rechtszaak)

VAN DE MAST;

1. In onze streken wordt gezegd 'hij werkt in de mast' en men bedoelt dan dat hij in de bossen werkt, met name dennebos. Mast staat dan voor dennebos.

De persoon woonde bij of in een dennebos.

2. Lieden die scheepsbehoefden maakten, hingen hun attribuut uit. Het gedraaide touwwerk en het kabel-touw hing uit bij de touwslagers.

De mast zonder spint hing uit bij de mastenmaker.

De voornoemde naam zou dus ook uit een mastenmakers familie afkomstig kunnen zijn.

MATHIJS(S)EN(S);

De zoon van Mathijs. Dikwijls geschreven met een overbodige uitgang -s.

De naam is ontstaan uit de hebreeuwse naam Matthias, wat 'Geschenk van God' betekent.

MOMMERSTEEG;

Het eerste lid mommer- is afgeleid van Momber of Montboor, dit is voogd.

Oorspronkelijk is een Montboor een ambtenaar belast met de zorg en toezicht over een liefdadigheidsinstelling, armenzorg. Een bestuurder met een zeker burgerlijk gezag en daardoor in de gemeenschap alom bekend.

Deze persoon zal in 'n bepaalde steeg gewoond hebben, waaraan die weer zijn naam ontleende.

Later werden mensen, die in deze steeg woonden, weer naar deze steeg genoemd.

MOONEN;

Afstammeling van Moon, dit is Simon.

Simon kan van griekse oorsprong zijn, wat dan betekent 'met de stompe neus'.

Het kan echter ook een tweestammige germaanse naam zijn Si-man, dit betekent Zege-man.

MULDERS;

Zoon van de mulder, de molenaar.

De namen Smulders, Smolders en Smeulders zijn hiermee verwant.

MUTSAER(T)S;

De zoon van Mutsaert.

Mutsaard of Mutserd is een takkenbos of hout waarmee vuur gestookt wordt om iemand levend te verbranden.

Er is een zegswijze 'Het riekt naar de mutsaard, dat wil zeggen dat het geeft aanleiding tot verdenking, vooral ketterij. Mogelijk dat iemand die aanleiding gaf tot verdenking van ketterij, mutsaard genoemd werd.

Er is ook een zegswijze, 'Hij heeft een mutserd op zijn rug', dat wil zeggen dat iemand een bult heeft. Beide omschrijvingen duiden op een bijnaam.

-N-

NAAYKENS;

Zoon van Naayken. De persoonsnaam is een verkleinwoord dat naast Naatje staat. Het is een afleiding van Donatus, een latijnse persoonsnaam met de betekenis 'door God geschonken'.

Joseph Wijdemans.

*uit de koker van
Cees' Robbez*

*over
Goirte*

DE MOSKOVITERS

Deze keer wil ik U verhalen over schelmen, een verhaal dat zich uitstekend leent een wijle te griezelen. U zit natuurlijk in een behaaglijke huiskamerwarmte ... vóór een knetterend haardvuur ... achter een koude Bokma. Dat een bokkige wind Uw blinden rameit deert U niet. U gaat zich vastbijten in een grouwelijk relaas over de Moskoviters wier leven op een onzalige dag eindigt met een gruwelijke dood.

DE LIEVEKES

Wij leven in het jaar 1712.

De Schout van Heusden, I.F. van Rentzen, had danig huisgehouden onder het banditisme van Heusden en omgeving. Hij had er 's nachts geen moment van wakker gelegen en geoordeeld volgens het heersende recht.

Hij smoort nu een pijp toeback, versnijdt zijn pen en schrijft aan zijn collega I. Bernage Meliskerke, drost van Tilborgh.

Het rapport gaat over het schuim der natie, een bandietenbende waarmee ook de drost van Tilburg wordt geconfronteerd.

De meeste leden van dit illustere gezelschap waren gedroste soldaten, gegeselde en gebrandmerkte schavuiten en verbannen lieverdjes.

Zij plunderden, roofden en moordden in militair verband en maakten vanuit hun kampement het platteland onveilig. Bekend is dat de Moskoviters een kampement hadden in de nabijheid van de brug over de Donge, in het waterwingebied der huidige Tilburgse Waterleiding.

Dit verhaal over de schelmen heb ik gelezen in R6 lias 1, aanwezig in het oud-archief Tilburg; het is gedateerd 6 februari 1712.

DE MOSKOVITERS

Willem Christiaense;

geboortigh van Gendt, out 23 jaeren, Capitain van de Moskoviters. Hij is een kort en dick gedrongen persoon en heeft eenighe dockdaelen aen de neus, en een sneetje aen de kin oft mont. Hij heeft bruynachtgh gekrult haeyr, en heeft gedient onder de vrije Compagnie van Capitain Westkercken waer van hij diversche reysen is gedeserteert.

Hij is den 18e april 1707 te Heusden levendigh geraebraeckt.

Zijn vrouw is genoempt Catharine Janse, out 28 jaeren, geboortigh van Minderhout onder hooghstraeten, Alias de Swarte Caet, sijnde lanck en dick van postuyr.

hebbende swart haeyr en oogen, met eenighe sproeten. Capitain Willem heeft noch een bijsit gehadt genaempt Mary Dercx van Loon op sant, sijnde kort van postuyr en root van aengesicht.

Zij is den 18e april 1707 tot Heusden gegeeselt en gebrantmerckt.

Peer van de Laeck,

geboortigh van Laecken buiten Brussel. Hij is lieutenant van de Moscoviters, lang van postuyr en kleyn van aengesicht, hebbende lanck blond haeyr en hout sich op onder de vrije Compagnie van Capitain Drommé tot Naemen.

Adriaen den Breemuyl,

heeft voor desen onder de Spaansen gedient. Hij is kort van postuyr, hebbende dick swart gekrullt haeyr met een gebrande pleck oft teecken in sijn aengesicht. Sijn vrouw wordt in de wandelinghe genaempt de roode vlagh. Zij is een dick vett vrouwspersoon.

Peerke Bos.

Hij is kort van postuyr en kleyn van aengesicht, heeft dick swart gekrullt haeyr en heeft Capitain Willem een sneede over sijn mond oft kin gegeven.

Hecken Boer,

is kort van postuyr en heeft lang slecht (glad) haeyr.

Willem Willemse, alias den scheelen heyden,
geboortigh van Gent, out 23 jaeren en hij is te Dordrecht gegeeselt. Alsnoch voor de tweede reyse aldaer gegeeselt en gebrantmerckt, en voor de derde reyse te Zutphen gegeeselt en gebrantmerckt.

Hij is kort van postuyr, gansch geel van vell, en heeft dick swart gecoust haeyr.

Hij is den 11e januari 1707 te Heusden levendigh geraebraeckt.

Sijn bijsit is eene Anne Marie geboortigh van Amsterdam, sijnde een heydinne. Haer vader heet Christiaan Valentijn.

Den scheelen Willem heeft noch een vrouw met twee kinderen die hij verlaten heeft.

Anna Marie heeft den 11e januari tot Heusden met de strop onder de galgh gestaen omdat grost ???? swanger was, en alsoo d'executie aenschouwt.

Laurens van Antwerpen,

mede Moskoviter, is tot Tilborgh door Capitain Willem over 't point van rangh oft opper commando moordadigh doot geschooten.

Sijn vrouw oft bijzit is genaempt Maria Claesen, geboortigh van Bael 'n endt achter Antwerpen.

Daarvoor was zij de Bijsitt geweest van een Heyntje Selisse, die tot Ravensteyn is opgehangen.

Zij is uit Ravensteyn verbannen, is out omtrent 20 jaeren. Zij is tot Heusden op den 31 januari gegeeselt en gebrantmerckt.

Jan Schrok,

out 19 jaeren en spreeckt op sijn Brabants, hij is lanck van postuyr, mager van aengesicht en heeft lanck haeyr. Hij is tot Tilborgh geraebraeckt.

Gabriel Moncque alias Lange Jan,

geboortigh van Maede omtrent Gertruydenbergh out 24 jaeren. Hij is lanck van postuyr, hebbende een weinigh bruyn gekrullt haeyr. Hij is geweest soldaet onder 't regiment van Linsdouw onder de Compagnie van Capitain Bedarides, en daer van nae de Fransse gedeserteert, sijnde van de heydens gedoopt 'Johanna' en hebbende een bijsitt seynde een heydinne.

Hij is den 11ejanuary 1707 binnen Heusden levendigh geraebraect.

Ariaentje Reynierse,
geboortigh van Eethen, sijnde een heydinne en bijsitt
van Lange Jan. Haer vader is geheeten Reynier Gabriels.
Zij is den 11e january binnen Heusden gegeeselt en
gebrantmerckt.

Prins Willem,
geboortigh uit Hollandt, is van postuyr een opgescho-
ten jongelingh hebbende witt lanck haeyr.

Adriaen Bouws
geboortigh van Moll, out 29 jaeren, sijnde een wol-
soinder en vilder van Tilborg en Udenhout, sijnde
lanck van postuyr en heeft donker bruyrn haeyr.
Hij is den 11e january binnen Heusden opgehangen in
1707.

Jan Donders, geboortigh van Tilburgh
sijnde een wolspinder, in de wandelinghe genaempt
Bult Willekes, out 37 jaeren, hebbende bruyrn gekroust
haeyr en gansch mager van aengesicht.
Hij is de 11e january 1707 binnen Heusden opgehangen.

Grietjes Jan,
geboortigh uyt 't landt van Luyck, out sestien jaeren.
Het is een aenkomende jongen, heeft swart lanck haeyr
en is small van aengesicht.

Anthony Cornelisse van der Elst,
mede muscoviter is Anno 1706 door Peer van de Laeck
in de Kuyl onder Udenhout over 't dispuyt van Comman-
do van Capitain Willem dootgeschooten.
Sijn bijsitt is genaempt Anna, in de wandelinghe ge-
noempt d'oude Exter, zij is de moeder van Marie, de
jonge Exter.
Zij is den 11e january 1707 tot Heusden gegeeselt en
gebrantmerckt.

Cleyn Jantje,
mede moscoviter, sijnde een soon van de oude Exter.
Zijn vader heet Aert heyligers, en Capitain Willem i
is een halve oom van hem. Hij is een aenkomende jongen
out 16 jaeren, heeft lanck bruyrn slecht haeyr en is
dick van aengesicht.

Hendrick Wickmans, alias Heyntje Woesten
oudt in de 30 ? jaeren.

Hij is een duitser in Springen gebooren. Hij is te
Tilburgh getrouwt met een Jenneke Franse van Turnhout,
wiens moeder is genaempt Dingen Jonkers van Abeele,
alias Dingen Woesten.

Hij heeft gedient onder de vrije Compagnie van Capitain Westkercken tot Breda, Ook heeft hij gedient mede onder Capitain Ecker onder Linsdouw, en noch onder de Switsers van Lockman. Hij is tot 's Hertogenbossche uyt de Gevanckenisse gebroocken.

Het is een persoon middelmatig van lenckte, met bruyñ lanck slecht haeyr, dat dickwijls gevlochten is.

Hij heeft ook onder de Franse gedient.

Hij is den ... 1707 tot Breda opgehagen.

Jan Ons,

is dick en kort van postuyr, sijnde root van haeyr.

Jan Brienē,

mede Moskoviter. Hij is soldaat geweest onder de Compagnie van Capitain Hagedoorn onder 't Waele Regiment en daer van gedeserteert.

Hij is door een parij onder Tilburgh door zijn beenen geschoten, en in de gevanckenisse tot 's Hertogenbosch gestorven.

Philippijn Brienē,

des selfs suster geboortigh van Tilburgh out 17 jaeren. De vader heet Floor Brienē ende de moeder Anna van Coulen, geboortigh van Oosterwijck.

Philippijn is enighe tijt meyt geweest bij de Oude Exter, de bijsitt van Anthony van der Elst.

Zij is den 11e january 1707 tot Heusden gegeeselt en gebrantmerckt.

Cornelis Peter Gijsberts alias Cleyn Ceeske,

geboortigh van Tilburgh. Hij is wolspinder, out 20 jaeren, sijnde gansch cort van postuyr en heeft bruyñ haeyr. Hij is den 11e january 1707 tot Heusden opgehagen.

Huybert de Waell,

geboortigh van Walwaveren, out 22 jaeren, Hij is kort gedrongen van postuyr en heeft bruyñ crous haeyr.

Jan Baptist, alias Smull,

is geboortigh van Antwerpen, sijnde een jongelinck van ontrent 18 jaeren, kort van persoon, hebbende swart haeyr en is blanck van vell.

Jan de Wael,

hij spreekt gebroocken duits, en is kort van postuyr hebbende bruyne oogen en swart gekroust haeyr.

Arien Huysmans,

wever van sijn ambacht en herbergh gehouden hebbende aen het creye ven onder Tilburgh. Hij heeft altijd 't geroofde goet in sijn huys verborgen, en hier en daer met sijn karre vervoert om te vercoopen. Daer voor heeft hij tot 's-Bosch gevangen geseeten dogh met Hendrick Wickmans uyt gebroocken.

Jacobus de Smitt,

geboortigh van huissinghe ontrent onse Lieve vrouw van Nol...? (boll..?) out 14 a 15 jaeren. hij is leyder van eenen Blindeman, genaempt Peter Gommers, geboortigh van Antwerpen, out 23 jaeren, die op den 18e april 1707 binnen Heusden is gegeeselt en voor altijd uit 't land gebannen. Hij is nu wederom op den 18e april 1707 als sijnde boven bannissement ingekomen, gegeeselt en gebrantmerckt, en een korte weeck daernae tot Tilburgh gehangen.

Sterck Hermen,

gewoont hebbende tot Tilburgh. Hij heeft zich altijd met de Moscoviters opgehouden en heeft Capitain Willem sijn vrouw aldaer in de craem gelegt.

Catharijn Jacobs

is een lantloopster. Zij is gebooren int leger, sijnde lanck van postuyr voll pockdaelen en heeft swart haeyr.

Den jongen Berlo,

in de wandelinghe genaemd ...?

Joseph Anthony Peters,

geboortigh van de hoeve out 16 jaeren.

Jacobus Qoutoux,

geboortigh van St. Nicolaes in het landt van Waes. Out 31 jaeren en speelt op de viool. Sijn vrouw is genaempt Isabel Jansen.

Hij is den 27 September 1706 tot Nimwegen geraebraeckt.

Willem de Student

wat meer als middelmatig van postuur met lichtachtigh slecht haeyr. Hij is 47 jaeren en komt van Maestricht.

Anne Peer,

lanck van persoon met swart gekrullt haeyr.

Caete Jan,

een manck kerel wiens stiefvader is genaempt de Waetermulder.

Hendrick Janssen

gemeenlijck genaempt den tamboer sijnde een speelman.

De jonge Peer,

gemeenlijck genaempt Peer Puttekoms. Hout sich op in 't lant van Hessel.

Jantje van Leyden,

een korte kerel.

Willem de Kwacksalver.

Bastiaen met de lamme hant.

Anthony Janssen,

geboortigh van Valenciyn, out sijnde 22 jaeren, sijn vrouw is genaempt Agnees Caspers.

Hij is den 27 September 1706 tot Nimwegen geraebraeckt.

Gerrit Janse

anders genoempt Groenewalt.

Jan de Polack,

sijnde een lanck kerel.

Berent de Plattevoet,

geboortigh van Boekkelt.

Kobus de Leurdy,

sijnde een wannelapper, hout sich bij Maestricht op. (een wan is een grote platte mand, gemaakt van stro of bint om het koren van het kaf te scheiden.)

Jan de Wael.

Deck Jansse

geboortigh van 's-Hertogenbosch out ontrent 18 jaeren.

Hij is 27 september 1706 tot Nimwegen geraebraeckt.

Krist de schoenlapper,

Hij is in 't jaer 1705 tot Gorcom gegeeselt en gebrant-
merckt.

Roon Teunisse

hebbende root haeyr en baert, mitsgaders een lamme
hant. Hij hout sigh op in Munsterland.

Hans Peter,

een speelman woonende tot Amsterdam.

Jan,

in de wandelinghe genaempt de stront hoer. Hij heeft
een bijsitt genaempt Anna de Bont, wiens eerste man
is geweest Willem van den Bosch, die tot Heusden is
opgehangen.

Jan de Stront hoer is in de jaere van 1711 tot Utrecht
gehangen.

Ik moet me pardonneren voor deze onparlementaire
benaming, ... maar het stond er echt zo!

kring- actualiteiten

DE FINANCIEN VAN ONZE HEEMKUNDIGE KRING

Tijdens de laatste bestuursvergadering is besloten om de contributie te verhogen tot f 20,-- per jaar. De contributie voor de huisgenootleden blijft hetzelfde, dus f 6,50 per jaar.

Nu zijn er misschien leden die gehoord of gelezen hebben, dat onze Heemkundige kring ieder jaar van de gemeente een fors bedrag aan subsidie ontvangt. Inderdaad is dat zó!

Is een contributieverhoging dan wel nodig, zult u zich wellicht afvragen .....

Hieronder daarom een overzicht van de financiële situatie van onze Kring.

De financiële basis van onze Kring heeft eigenlijk twee poten: a. de gebouwen op het heemerf;
b. de activiteiten voor de leden.

A. de gebouwen op het heemerf.

Alle gebouwen op het heemerf - behalve het Smiske - zijn eigendom van de gemeente. Onze Stichting zorgt ervoor dat die gebouwen goed beheerd worden.

De kosten die we voor deze gebouwen moeten maken, zoals huur, belasting, gas, elektra, water, onderhoud, ontvangen we van de gemeente terug in de vorm van een subsidie.

B. de activiteiten voor de leden.

Deze activiteiten worden niet gesubsidieerd.

Naast de inkomsten uit de contributies ontvangen we nog bijdragen voor excursies, museumbezoek en de meelverkoop.

Daarvan betalen we de kosten voor de lezingen, de kerstviering, het jaarlijkse uitstapje, stencil- en bezorg-

kosten van 'Rond de Schutsboom', kosten van het archief en het museum, het 'huishouden' van het Heem, jubilea, overlijden enz. van de leden en speciale activiteiten zoals de restauratie van de St. Janskapel op Nieuwkerk.

Als U het lijstje van uitgaven bekijkt, zult U merken dat mede door de prijsstijgingen - de inkomsten nauwelijks toereikend zijn.

Het is zelfs zo, dat de uitgaven hoger dreigen te worden dan de inkomsten. Dus een verhoging van contributie is onvermijdelijk.

Hopelijk wilt u daarbij bedenken dat de jaarcontributie van bijna alle verenigingen veel hoger ligt dan f 20,-- per jaar; dus blijft U trouw lid ?!!

Het zal niet voor niets zijn, want er zijn weer veel plannen voor allerlei activiteiten in 1987.

P. Wiercx, penningmeester.

VOOR UW AGENDA

ONDERWERPEN VOOR DE HEEMAVONDEN IN 1987.

- 27 januari: 'De middeleeuwse pelgrimsweg naar Santiago de Compostela',
Een lezing met dia's door
dhr. Wiro van Heugten uit Deurne.
- 24 februari: 'Brabantse kerken en torens door de eeuwen heen', een lezing met dia's door
dhr. A. Drijvers uit Oisterwijk.
- 31 maart : 'Belegering en verovering van 's-Hertogenbosch in 1629', een lezing met dia's door
drs. P. Kuÿer uit Rosmalen.
- 12 mei : 'Kruidige Maare, over o.a. heksen-en duivelskruiden', een dia-klankbeeld door
dhr. M. Rooijackers uit Bergeijk.

In juni-juli 1987 is er in verband met het 10-jarig bestaan van het heemerf een grootse tentoonstelling gepland over Goirle in de 19e eeuw.

Nadere gegevens hierover volgen nog.

MOGEN WIJ ONS EVEN VOORSTELLEN

ONZE NAAM IS:

efficiënt
mabra

assurantiën bv

WAT KUNNEN WIJ VOOR U DOEN ?

WIJ BRENGEN DESGEWENST:

- * ORDE OP ZAKEN VAN UW VERZEKERINGSPAKKET en
- * VERSTREKKEN VRIJBLIJVENDE ADVIEZEN m.b.t.

- * ALLE VERZEKERINGEN
- * BELASTINGZAKEN
- * FISCAAL JURIDISCHE ZAKEN
- * 1e EN 2e HYPOTHEKEN
- * FINANCIERINGEN
- * PERSOONLIJKE LENINGEN
- * CONTINU CREDIETEN

ONZE ERVARING OP HET ASSURANTIEGEBIED STAAT GARANT
VOOR DE JUISTE ADVIEZEN EN BEGELEIDING.

UIT DE GROTE GROEP VAN VERZEKERAARS HEBBEN WIJ ALS ONAFHANKELIJK
ASSURANTIE-ADVISEUR EEN BEWUSTE KEUZE GEMAAKT VOOR HET ONDERBRENGEN
VAN ALLE SOORTEN VERZEKERINGEN.

De Dieze 73
5052 TN Goirle
Telefoon 013-342183
341791

lid

NBVA

garantie
voor
zekerheid

*Dhr. A.M. Brock,
Abcovenseweg 23,
5051 PT Goirle.*